

Надія КОСМІАДІ: «Через 77 років я вернулася в Україну, і вона мене прийняла як рідну»

Коли слухаєш пронизливу пісню Іво Бобула «На Україну повернись через роки, через віки! Вустами вдячно притулюсь до материнської руки», мимоволі навіюється думка: а якої ж тривалості вона, ота оспівана розлука з рідним краєм, – у десять, двадцять чи, може, у цілих п'ятдесят літ. Зрештою, як би там не було, історія з Надією Косміаді не має аналогів в Україні, бо в неї цей часовий відтинок вимірюється аж 77 роками. У 1939 році вона 15-річною разом із батьком, котрого переслідувала тодішня влада, виїхала з Рівного в Німеччину, а в 2017 році 93-річною повернулася на прожиток на рідну українську землю. На ту землю, яка, як сама каже, її все життя магнітом притягувала.

«Батько намалював

його творчої величі, лишившись

«Мої поважні роки – не завада, щоб у Рівному створити музей Георгія Косміаді»

– Моя теперішня найбільша мрія – створити в Рівному музей Георгія Косміаді, – каже «новоспечена» рівнянка, – бо, якщо чесно, окрім мене, ніхто з родини творчістю художника Косміаді не переймається. Мушу сама це зробити при підтримці старих і нових друзів в Україні. Метеріалів

**«Батько намалював
майже п'ять тисяч картин.
Не знаю, чи хтось
із художників в світі
зміг більше...»**

Доля цієї жінки – унікальна, непересічна і водночас із рубцями на серці. Бо довелося стільки пережити, що не на одне покоління старчило б. Водночас Надія Георгіївна сповнена віри та радості, що Бог дарує їй ще добрих сил у такому поважному віці. Чого варті, приміром, її недавні зусилля в облаштуванні українських мистецьких центрів в Німеччині та Італії, передачі сотень картин із зарубіжжя в культурний фонд України, відкриття (це в найближчих планах) у Рівному музею, пов'язаного з творчістю її батька!

Зрештою, про батька окрема мова, бо саме він головним чином визначав долю доньки, а за тим, після відходу батька у засвіт, уже вона почала визначати долю

його творчої величі, лишившись головним хранителем творчої спадщини митця. Георгій Косміаді був надзвичайно талановитим художником і, вочевидь, найбільш плідним у всьому світі, бо за своє життя створив не мало-не багато – понад п'ять тисяч картин!!!

У Рівному художник (колишній офіцер) прожив третину свого життя – з 1916 по 1939 рік. Тут він викладав малювання у п'яти гімназіях міста, організовував творчі гуртки, разом зі своїми учнями ставив вистави, в яких виступав не лише як організатор, але і як режисер, актор, декоратор. Навколо нього гуртувалася обдарована молодь. А справжнім тріумфом Косміаді стала його участь разом із учнями у Всесвітньому картинному фестивалі у Парижі 1937 року, де рівняни були удостоєні найвищих золотих нагород.

Попри свою викладацьку діяльність та громадську зайнятість Георгій Косміаді, який брав уроки малювання в студії знаменитого живописця Валентина Серова, без упину малював. Як у Рівному, так і

Рівнянин Василь Прокопчук у 1939 році у Рівненській художній гімназії брав уроки малювання у Георгія Косміаді. Відтак при зустрічі з Надією Косміаді в Рівному йому було що пригадати про відомого митця.

Надія Георгіївна з творцями та акторами короткометражного фільму «Кавалери» про родину Косміаді, знятого режисером із Рівного Віктором Булигою.

в Гамбурзі, куди переїхав із сім'єю перед Другою світовою війною. Аж до самої смерті 1967 року у 81-річному віці.

**День народження сина
більш ніж пам'ятний –
9 травня 1945 року**

– Якось я попросила батька намалювати мою долю, – каже Надія Георгіївна, – а він взяв і за один день створив картину «Танцівниця». На ній жодного темного кольору – все у яскравому блиску. Даючи мені намальоване полотно, батько сказав: «Ось такою я хочу тебе бачити все життя: «Щасливою і в неспинному русі!» Натомість не завжди ставалося так, як заповідалося. На війні я втратила першого чоловіка. Було: рятувалися втечею від облав та переслідування. Було, що й під арешт потрапляли. Як від одної влади, так і від іншої. А найбільш світлим днем для мене є 9 Травня. І не тільки тому, що це велика перемога. Якраз цього дня у 1945 році в мене народився син. Уявіть собі: ще буквально вчора довкола мене, вагітної, гриміла канонада, йшли бої. І раптом все затихло – ніби на мою честь, аби я благополучно народила. А далі ми жили в основному за батькової підтримки. Він малював картини, вони з успіхом розходилися. Так що певний достаток був. Влаштувалася на роботу і я – тривалий час була фінансистом. А останніх двадцять років, маючи більш-менш достойну пенсію, дозволяю собі подорожувати по Європі. Часто бувала в

Італії, де родина Косміаді обзавелася житлом. Головним заняттям для мене є те, що пропагую батькову творчість, вважаюся хранителем його картинної спадщини. Зрештою, хранитель – це слово більш умовне. Бо батькова спадщина добряче «схудла». Маю на увазі те, що передаю його картини у різні фонди в Німеччині, Італії і, звичайно, в Україні, до якої батько завжди тягнувся серцем і наказував подібно чинити й мені. Так що в Україні картин Георгія Косміаді – уже декілька сотень. Найбільше у Рівненському музеї, який, до речі, по-сусідству з моїм теперішнім помешканням. Це помешкання я вибирала ретельно. Хотілося поселитися не просто у рідному й родовідному Рівному, а в історичному місці, з яким би пов'язувалося і моє дитинство, і доля моїх батьків.

На світлині передвоєнного часу Надія на тлі свого княжого палацу в Рівному.

зробити при підтримці старих і нових друзів в Україні. Матеріалів для музею є чимало, в тому числі з особистого архіву. Думаю, з часом такий музей почне діяти і на його відкриття прийдуть і син, і внуки, і правнук. Вони, до речі, не так давно разом зі мною вже побували в Україні. Одні приїхали з Німеччини, інші – зі Швейцарії. Казали, що таким же складом навідуватимуться до мене й надалі. Шкода лишень: чоловік уже не приїде, не так давно залишив мене вдовою. Гербарт одобрював намір переїхати в Україну. Щоправда, жартуючи, ревнував. Мовляв, хочеш перебраться, бо в Рівному в тебе кавалер лишився. А я йому у відповідь теж жартом: «І не один, а цілих два». Врешті, якщо казати образно, то ці «кавалери» справді були. Це улюблені місця – Свято-Воскресенський собор і палац Любомирських. Храм стоїть й досі, ходжу до нього, а от від палацу не лишилося й сліду. Як і від кінотеатру «Партизан», який знесли декілька років тому. Згадую про нього, бо його в Рівному проектував батько. Мало лишилося в Рівному й моїх ровесників, з ким би на пару могли згадати передвоєнне місто. Зате вже встигла нажити тут багатьох нових знайомих. На противагу тому, що, як затила сама собі, в моєму віці друзів фактично не буває. Врешті, люди тут, у Рівному, якісь інші, ніж в Німеччині – розкуті, дружелюбні, добродушні. Життєрадісні, хоч живуть в непростий час і не мають великих статків. Знаєте: коли я вперше передавала картини батька в Україну, дуже хвилювалася. Чи, мовляв, прийме його дух в своїй душі сучасне українське покоління? Дякую, прийняло! А тепер і мене прийняло. Дасть Бог, разом ми чимось добрим ще порадуємо цей білий світ.

Євген ЦИМБАЛЮК